

Med nebom in zemljo

Iz dnevnika preizkuševalnega pilota

Letalec mora prenesti pritisk 500 kil in naposled živ in cel pristati na zemlji

Tega jutra, ki je obetalo prekrasen dan, sem bil bogve zakaj zelo slabe volje. Moral sem preizkusiti novo borbno-bombno letalo v strmozračnem poletu. Okoli mene so se gnetli konstruktorji in vojni strokovnjaki, kare je ta polet nenavadno zanimal. Ako bo uspel in ustregel vsem teoretskim zahtevam, ga bo naročilo mornariško letalstvo.

Ki je 7,5krat večja od njegove teže. V mojem primeru 500 kil. Ako so krila dobro zgrajena, so sedaj na svojem mestu, ako ne... letalo brez kril pa ne more leteti... Vse boli vlečem krilno palico nase... Kazalec na številčniku akcelorometra dosega čedaje višje številke... Mnogi piloti ne prenesejo večjega pritiska od 5 g. Zdravniki oroporočajo pri izravnavanju le-

grozne 972 kilometrov na uro... Pa človek je kaj čudno bitje. Cisto mirno sem se vdal v usodo: sedaj je vsega konec... Toda neke v skritih globinah človekovega bistva se je prebudil tisti silni nagon po samohranitvi, ki je sprožil kakor silno napeto jekleno vzmet mojo zavest... Moram se rešiti! Naglo in s krečevitimi kretnjami sem se osvobodil oprtnice, ki so me vezale v razbito sedišče. S poslednjo silo sem se pognal iz padajoče razbitine... Zazdelo se mi je, kakor da sem skočil z 12metrske skakalnice v vodo... Zrak je bil trd, kamenit... Padala nisem smel takoj odpreti, ker sem padal s preveliko hitrostjo. Če bi ga odprl, bi on in jaz dosegla zemljo raztrgana v cunje in kosčke... Ko sem ugotovil, da že smem padalo odpreti, sem povlekel ročico... Padalo je skočilo iz torbe, v kateri je bilo zloženo... Nenadoma pa: š...š...š! Kaj je to? Iz padala je v hipu, ko se je odprlo, švistnil nekaj kakor zadušeni krik... Potem je bilo spet vse dobro. Tih in mirno me je nosilo h gozdčku ob pokopališču, na katerem je ležalo raztreščeno letalo...

Pristal sem na drevesu. Za trenutek sem izgubil zavest. Ko sem spet odprl oči, sem visel 1 meter nad zemljo. Osvobodil sem se padalovih oprtnic in skočil tisti poslednji meter, ki me je ločil od zemlje... Draga, čudovita zemlja! Vsedel sem se na tla in z obema rokama pobožno pobožal travo in cvetlice... Nad menoj je sijalo sonce, pod njim pa so po čisti, umiti sinjini hiteli drobni oblaki...

S palcem mu stopi na glavo

Kadar določi kakšen vzhodnoafriški črnski poglavar svojega namestnika, opravi to zelo čudno. Tistemu, ki si ga je zato izbral, kratko in malo stopi z nogo na glavo, in sicer tako, da se dotakne njegove glave samo s palcem. S tem mu pokaže svojo oblast nad njim.

Kako so se kopali pred 150 leti

Ko so odprli prvo morskopokališče, se ljudje še niso v skupinah kopali, kakor danes. Bogataši, ki so si lahko privoščili kopel, so se pripeljali k morju v posebni kočiji, ki je imela zadnji del zagrnjen z zaveso. Kočijo je kočijaž zapeljal v nizko vodo, potem se je kopalec v njej pod okriljem zaveslekel in se nekaj časa kopal, ne da bi ga kdo mogel videti. Potem je hitro spet smuknil iz vode, se oblekel in odpeljal.

Če so krožniki užitni...

Neki Američan je izumil krožnike iz testa, ki jih človek lahko poje, bržko je uporabil vse, kar je bilo na njih. Takšne krožnike bi lahko gospodinjke pekile iz različnega testa. Zmornom bi se moral njihov okus skladati z jedjo na njih. Če bi gost na primer

jedel močnato jed, bi imel krožnik kislast okus. Nič čudnega potem, če bi v svoji požrešnosti pojedel še krožnik za nameček.

Kako so se v starem veku rešili neljubih gostov

Problem, kako se človek reši neljubih gostov, je najbrž zanimal že naše prednike v starem veku. Baje so se tedaj takšnih gostov najhitreje rešili s pomočjo koz. Živali so spustili v sobo h gostu, da so mu tako dolgo lizale noge po podplatih, dokler ni zaradi ščegeltanja zbežal.

Širom po svetu

Silovit potres so doživeli pretekli teden prebivalci Ice in Mazee v Peruju v Južni Ameriki. V obeh mestih se je porušilo več hiš, deset ljudi so doslej potegnili izpod ruševin, več jih je pa ranjenih.

Nemški listi poročajo o treh vaseh v Nemčiji, kjer sploh ne poznajo vrabcev. Čeprav so pticelovci že iz drugih krajev preselili vrabce v te tri vasi, so se ptice takoj naslednji dan spet odselile. Doslej ljudem še ni jasno, zakaj prav v teh treh vaseh vrabci nočejo prebivati.

Velikanski polip bi bil skoraj ubil nekega potapljača, ki se je potopil pod vodo v Biskajskem zalivu, da bi preiskal neko ladjo. Polip ga je zgrabil s svojimi močnimi lovskimi okrogli, da se ga potapljač niti z nožem, ki ga je imel s seboj, ni mogel ubraniti. S poslednjimi močmi je sporočil po telefonu, v kakšno zagato je prišel. Reševalci mu niso mogli drugače pomagati, ko da so podvoili vrvi in ga skupaj s polipom potegnili iz vode. Sebe na suhem so potapljača lahko rešili, tako da so polipu lovko za lovko odrezali od njegovega telesa.

Prva pastorka protestantske cerkve je postala ga. Ana Hartmannova iz Bazla. Opravljala bo posle župnika v župniji pri Sv. Lenartu. Sinod protestantske cerkve v Bazlu je že pred 10 leti sklenila, da se pripuste tudi ženske k izvrševanju duhovniškega poklica. Doslej je Ana Hartmannova izmed žensk prva dosegla mašniško posvečenje.

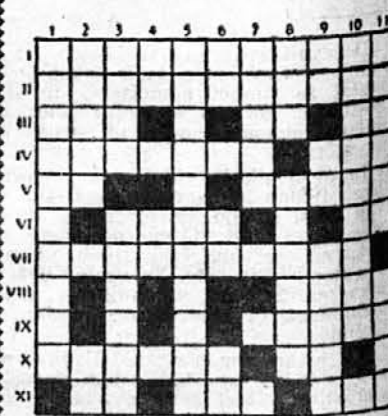
Tobačne nakaznice bodo uvedli 1. oktobra na Finskem. Da se ne bi s temi nakaznicami okoriščali nekadilci, je finska vlada odredila, da bo vsak kadilec dobil zaradi tobačne nakaznice na mesec eno tretjino manj sladkorja kakor nekadilec. Nekadilec bodo dobivali na mesec po 750 gramov sladkorja, kadilec pa samo po 500 gramov.

Najgloblje ledeniško razpoko so doslej izmerili raziskovalci na Grönlandu. Razpoka je globoka nič manj kot 1850 metrov.

Svedski nekadilci dobivajo namesto tobačne nakaznice vsak mesec poseben obrok prave kave za nagrado, da ne kade.

UGANKE

Križanka

Vodoravno: 1. Vlada, ki je povzela usodo Rusije z Evropa. 2. Svetnik. 3. Jarem; drog z velikim kavljem; ime naše črke. 4. Francoski politik in literat; pritok spodnje Donave. 5. Osebnostni zamek; bajeslovni grški pevec, ki je s svojo čudovito glasbo začaral naravo. 6. Številni kvartaški izraz. 7. Zaprta, pustila. 8. Konopec, poveznice. 9. Zložitev, sestav. 10. Imetje, medmet. 11. Veznik; številni; žensko ime.

Navpično: 1. Dušeslovni (tujka). 2. Moško ime, ki pomeni blagorodni; vsi, ki se bavimo s to križanko. 3. Kar je samo v mislih, se samo uči, a ne dela in v resnici vsaj še ni (tujka; prav skozi). 4. In (latin); pritrilnica. 5. Opravljanje nekega obrta ali športa. 6. Zna; velika reka v Afriki (brez sredine); številni. 7. Muza s kitaro. 8. Ličilo; glede na barvo pravimo tako ženski, živali, ptici in celo rastlinam. 9. Predlog; neki redovniki imajo pri imenu to kratko; 10. Zvezdoslovec, ki je odkril tri zakone o gibanju nebesnih teles (priimek in ime, 1571.—1630; (grški). 11. Imovina, lastnina; misel (grški).

VPRAŠAJ IN PREIZKUSI ME!

1. Koliko prošenj vsebuje očenaš?
2. Kakšna razlika je med elektromotorjem in dinamom?
3. Kdo je največji pesnik — Ljubljancan?
4. Kakšen naslov so nosili ogrski kralji?
5. Kaj je pemikan?
6. Kateri vladar je odpravil mučenje?
7. Kateri sta tekoči prvini?
8. Iz katere pesmi so verzji: »Ne čujete? — Tam od mračnih lesov vsi vihar, poln srditih grogov...«?
9. Kdaj so dogmatizirali papežev nezmotljivost?
10. Odkod ime Lombardija?

ODGOVORI

1. 108. 2. 10. 3. 10. 4. 10. 5. 10. 6. 10. 7. 10. 8. 10. 9. 10. 10. 10. 11. 10.

NALOGA O GIBANJU

Tramvaj in pešec gresta v isto smer po ravni cesti. Voz pešca prehiti, se ustavi in potniki izstopijo in vstopijo. Naš pešec jo briše za njim. Medtem tramvaj odpelje dalje s postalo.

V katerem trenutku si bosta pešec in tramvaj zopet najbližja? Čeprav ni nič podatkov o razdalji, času in hitrosti, moremo vendar tisti trenutek točno označiti. Če ne bo šlo gladko, na polizkusite s pomazoritvijo ali pa kar na cesti z našim tramvajem. Rešitev je enostaven in vendar preprost.

OBRATNICA

Prezali lepote simbol je brstenja in smrti v naravi; ljubezni je vneval podrl ga merjasec, živi izmenjače v podzemlju in raj.

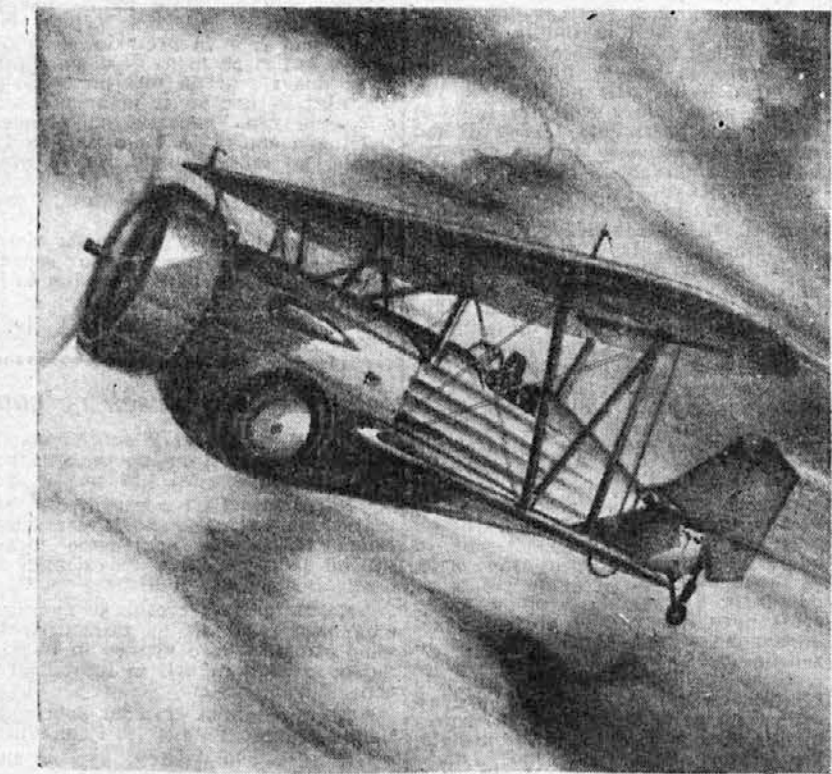
Veliakov cerkvenih je zbor imenitni; odloča in sklepa o voščtu in nauku.

Rešitev ugank iz prejšnje številke

Križanka. Vodoravno po vrsti: 1. protestanti. 2. p. čin. ure. 1. 3. Alah. 4. mornar. 5. rok. 6. ras. 7. os. robot. 8. 6. a. 9. 1. ro. 1. 7. lo. dokup. Ra. 8. as. oh. go. 1. 1. 0. ve. ko. at. si. 10. j. kolosej. 1. 11. ekspedicija.

Čarobni tiki: 1. 1. karat. 2. Adana. 3. ratel. 4. Anata. 5. talar. 11. 1. Peter. 2. etoro. 3. Tezej. 4. erede. 5. rejec. 6. III. 1. Lipik. 2. Idih. 3. Pipa. 4. Iliri. 5. klin. 6. IV. 1. luk. 2. pruku. 3. lupus. 4. ukuhu. 5. kusur.

Čaroben tiki: 1. kod. 2. korec. 3. Voronec. 4. denar. 5. Cer.

Ta dan mi bo ostal v spominu, dokler bom živ.

Zrak je bil čist, pogled neoviran in preudovit, novi zvezdasti motor je pel tisto prekrasno melodijo, ki je za nas, pilote, najlepša. Ko sem se vzpel na 7000 metrov, sem bil kar iznenada spet dobre volje, dasi sem čutil precejšnje pomanjkanje kisika, v glavi pa strašno praznoto. V tej višini postane človek zaspan, zdeha se mu in narišaj bi zaspal. Pa tudi mraz je tu zgoraj. Natanko pregledam oprtnice, s katerimi sem privezan v sedišče, ostro in natanko nadziram delovanje motorja, kontroliram instrumente, krmlilje in pritrdim na koleno beležnico, da bi si sproti zapisoval opazke, ki so jih oni tam spodaj tako želini...

S polovičnim valjarjem prevrnem letalo na levo krilo in ga usmerim k neki točki, ki sem jo izbral na zemlji. To je pokopališče. Iz te višine je videti nekako tako veliko kakor poštna znamka, gozdček ob njem pa se mi zdi kakor tiha in mehka zelena preproga...

Krmlilno palico potisnem naprej... Letalo je strmozračilo pod kotom 85 stopinj. Se vedno potiskam palico naprej; plin je dan do kraja... Zemlja mi drvi naproti s strelovitimi hitrostjo in postaja vse jasnejša... Če bi podaljšal podobno os letala, bi sedaj zadela prav v sredino pokopališča. Takole mislim mimogrede: poklic preizkuševalnega pilota je prekleto bedast opravke, toda hiter zaslužek... Imam polne roke dela. Med strelovitim poletom, ki ga spremlja silno motorsko tuljenje in življenje splojnih žic med krili, gledam instrumente in zapisujem v beležnico opazke. Posebno pozornost posvečam motorju, ki deluje pod polnim plinom. V vodoravnem poletu deluje z 2400 obrati v minuti in ne bi bilo pametno dovoliti več ko 3100 obratov v minuti. Če pri 3000 obratih motor peklensko tuli... Odvzamem plin. — Po prvih 1500 metrih strmozračnega poleta kaže brzinomer 650 kilometrov na uro... Potrebni mi je nadaljnjih 1500 metrov, da bo letalo doseglo svojo največjo hitrost, ki leži nekako med 800 in 950 kilometri na uro. Največja, skrajna ali terminalna (končna) hitrost je dosežena tedaj, ko postane upor padajočega telesa tolikšen, kolikršna je njegova teža. Prav to hitrost, ki jo je mogoče doseči le v strmozračnem poletu, hočejo vedeti in videti tisti strokovnjaki tam spodaj, ki si lomijo vratove in bulijo z očmi v nebo, izpod katerega padam kakor meteor... Pri hitrosti 9700 kilometrov na uro, predvri letalo 270 metrov v sekundi... Instrumenti delujejo v popolnem redu, letalo prenaša silne pritiske... Tudi jaz... Ostro, presunljivo življenje splojnih žic in motorsko tuljenje — to je zame prečudovita melodia. Ti zvoki so mi posebno všeč... Skrajne točke propelerjev krakov dosega hitrost zvoka — 333 metrov v sekundi... K vrazu pošlim vse strokovnjake, ki pričakujejo moje opazke in rezultate, da jih bodo primerjali s svojimi teoretskimi računi...

Stroj je dosegel svojo končno hitrost: 972 kilometrov na uro. Kazalec na brziniomeru je neigben. Pogledam na višinomer: 4000 metrov. Človek je postal del aeroplana, del njegove fantastične hitrosti. V višini 3000 metrov jamem več: krmlilno palico nase, da bi izravnal letalo... Ako se v konstrukciji letala kaj zloži, se to zgodi vselej v tem trenutku. Na instrumentni deski pred menoj je droben instrument za merjenje zemeljske težnosti — akcelorometer — na čigar številčniku čitam: 1 g, 2 g, 3 g, 4 g, 5 g, 6 g, 7 g. En g je enak normalni zemeljski težnosti... Pri izravnavanju letala iz strmozračnega poleta delujejo na stroj in na človeka strahotni pritiski. Strokovnjake tam spodaj zanima, ali bodo krila vzdržala ali se bodo zlomila od silnih pritiskov... Konstruktorji so mi zatrjevali, da vzdrži letalo 7,5 g, kar pomeni, da tisti pilota v sedišče sila,

Dalje prihodnjia.

